

DORU GEORGE BURLACU
LILIANA BURLACU

D. POPOVICI – ION-HORIA RĂDULESCU CORESPONDENȚĂ

Dispariția prematură a universitarilor clujeni Ioana și Liviu Petrescu a adus în atenția istoricilor literari un bogat fond documentar. De câțiva ani, un alt universitar, Ioana Bican, și-a asumat sarcina recuperării și valorificării materialelor în cadrul cursurilor masterale și al școlii doctorale de pe lângă Facultatea de Litere a Universității Babeș–Bolyai, dezvoltând o colaborare cu Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj, custodele arhivei „Popovici–Petrescu”.

Pe această filieră ne-a parvenit un lot de 19 scrisori ce-i au ca parteneri de dialog pe istoricii literari Ion-Horia Rădulescu și Dumitru Popovici. O corespondență – pentru moment – cu sens unic, dinspre primul, aflat la București (și Paris), înspre cel din urmă, „refugiat” la Sibiu, cu Universitatea „Ferdinand I”, după retrocedarea Transilvaniei, în 1940.

Din perspectiva conținutului informațional, misivele nu aduc noutăți. În linii generale, este vorba de vești privind stadiul publicării unor lucrări ale destinatarului, despre proiecte de cercetare ale expeditorului, reverberația de fundal fiind dată de proiectul editării unui volum omagial Dumitru Caracostea.

Nici stilistic textele nu impun prin originalitate, colocvialitatea necenzurată generând stridențe. La finele cărții poștale din 4 iulie 1941 aflăm o explicație: „Scuză stilul – conchide Ion-Horia Rădulescu: e al momentului”. Vom vedea în continuare despre ce este vorba. Oricum, redactarea scrisorilor nu s-a făcut în vederea publicării, fapt pentru care oricare din următoarele puncte de vedere imaginate se susține. Astfel, dacă ne situăm pe poziția cititorului comun, documentele, în genere anoste, pot fi ignorate. Cum e improbabil ca acestea să cadă pe astfel de mâini, mai delicată devine sarcina specialistului, obligat la o operațiune de „arheologie literară”, redusă, în fapt, la vulgarizarea unui pachet de date îndeobște cunoscute. Restabilim, în cele ce urmează, scurte repere istorico-literare.

Cronologic, misivele se încadrează în intervalul 26 octombrie 1940–15 iulie 1947. În cazul a trei dintre ele, datarea e incertă (12 aprilie 1942/1943), în vreme

ce o alta nu o are deloc. Șase scrisori sunt din 1942; patru aparțin anului 1941; anii 1940 și 1943 au repartizate câte trei; din 1947 există doar una.

Evenimentele debutează în trimestrul patru al anului 1940. Moment întunecat în istoria țării. Din septembrie, România devenea stat național-legionar, cu generalul Ion Antonescu și Horia Sima, șeful Mișcării legionare, la conducere. În noiembrie se declanșa seria asasinatelor, stopate în ianuarie 1941, după revenirea de la Berlin a generalului Antonescu. La finele lui ianuarie, țara e zguduită de rebeliunea verzilor. În iunie, România intră în război alături de Germania, trecând Prutul, pentru a se îndrepta spre începutul sfârșitului de la Stalingrad (septembrie 1942 – februarie 1943).

Sunt palide ecourile acestor convulsii istorice în paginile scrisorilor. În 1 decembrie 1940, spre exemplu, D. Popovici este întrebat dacă are cunoștință de „isprăvile românești, omenești și creștinești din ultimele zile! Nu mai e nevoie de comentariu”, vizate fiind crimele legionare. În 20 februarie 1941, din zvonuri se află că „Herescu e bine și continuă a fi și la SSR și la Fundație”, în vreme ce „Pan[aiteșcu] e reținut pentru anchetă împreună cu ceilalți”. Se mai vorbește și despre „blamul” sentinței judecătorești în cazul lui Dragoș Protopopescu. Intermitent, se adaugă „comunicatele” privind scurtele concentrări la regiment.

Altele sunt preocupările protagoniștilor. Ion-Horia Rădulescu este cel mai „solicitat”. El dă tonul corespondenței, lui revenindu-i sarcina să-și informeze amicul sibian despre stadiul pregătirii de tipar a unei părți a operei sale; să „recruteze” colaboratori pentru volumul omagial (ambii fiindu-i mai mult decât obligați profesorului D. Caracostea, nu doar ca dascăl în universitate, dar și ca susținător constant, Ion-Horia Rădulescu fiind bursier al statului francez, lector al Școlii Române de la Fontenay-aux-Roses, responsabil cu editura la Fundații, al căror directorat revenise lui D. Caracostea, în vreme ce D. Popovici deținuse nu numai gradul de asistent onorific al lui Caracostea, dar beneficiase și de sprijinul acestuia în obținerea bursei pariziene, a lectoratului la Sorbona, iar în 1935, pentru accesul pe porțile Facultății de Litere a Universității clujene, ca profesor plin, omițând gradul de conferențiar) și, nu în ultimul rând, să se preocupe de destinul propriei opere, cerând sfaturi ori raportând etape din elaborarea a ceea ce avea să devină ulterior, volumul *Le théâtre français dans les Pays Roumains (1826–1852)* (préface de M. Raymond Lebègue, Paris, M.J. Minard, 1965), principala sa contribuție în cadrul istoriei noastre literare.

Cine a fost, însă, Ion-Horia Rădulescu? Inițial, absolvent al Facultății de Litere din București (1926), secția română-latină. Ulterior, între 1933 și 1935 funcționează ca asistent (cursul de Limba și literatura română) în cadrul Academiei Comerciale din București. Din 1942 e referent al Fundațiilor Regale pentru Literatură și Artă „Carol II”. Devine doctor în filologie al Facultății de Litere din București în anul 1942, cu specialitatea istoria literaturii române moderne. Între 1935–1937 este bursier al guvernului francez, membru al Școlii române în Franța (1937–1939), răstimp în care, sub îndrumarea profesorilor Paul Hazard, Mario Roques, R. Labry, întreprinde studii de literatură comparată privind influența

teatrului francez în țările române. După închiderea, în 1947, a Școlii de la Fotenay-des-Roses, rămâne în Franța. La șaiszeci de ani se stinge din viață, fără să vadă tipărită cercetarea întreprinsă de-a lungul a două decenii, „un grand livre d’histoire théâtrale, un grand livre de « littérature comparée »” (Raymond Lebègue).

La cei 38 de ani, D. Popovici era ceva mai cunoscut. În corespondența de față, acesta este prezent prin volumul II din Ion Heliade Rădulescu, *Opere*, aflat sub tipar. Horia Rădulescu îi asigură corectura, supraveghează lucrările și îl dinamizează pe autor, puțin dispus să trăiască în prezentul vremii sale („tu nu trăiești în ziua de azi”), dar care reușise, totuși, să întemeieze un cămin, prin căsătoria cu fosta sa studentă, Antonia Elvira Kiffa, mariaj încununat cu apariția primului copil, Ioana, viitorul critic, istoric literar și universitar clujean, Ioana Em. Petrescu, soția profesorului Liviu Petrescu.

Pe niciunul, corespondentul bucureștean nu-l uită în încheierea misivelor. Micuței Ioana îi sunt făcute cadouri, iar mai târziu, când bolșevicii se vor fi instalat confortabil la cârma țării, prietenului bolnav, strâmtorat financiar și fără medicația recomandată, Ion-Horia Rădulescu va încerca să-i trimită din Occident remedii pentru trup, dar și pentru suflet (revista *Revue de littérature comparée*).

D. Caracostea este prezent la rându-i prin referirile despre volumul omagial proiectat de către foștii studenți, cu ocazia împlinirii a șase decenii de viață și a douăzeci de ani de activitate în învățământul superior. Inițial reticent la aflarea veștii, sfârșește prin a accepta inițiativa ce riscă să se împotmolească din cauza slabei implicări a colaboratorilor. Altminteri, profesorul se află într-un moment de maximă vizibilitate socială, iar scrisorile vizează doar numirea sa la conducerea Fundațiilor Regale, devenite din Fundația pentru Literatură și Artă de sub directoratul lui Al. Rosetti, Uniunea Fundațiilor Culturale Regale. Corespondența nu lasă loc vreunor reacții – numeroase, virulente și venite dinspre personalități ale vieții culturale a timpului (G. Călinescu sau Mihail Sebastian, ca să nu amintim decât două nume). Cum tinerii sunt „oamenii profesorului”, opozițiile nu-i privesc; dimpotrivă, caută să se bucure de toate privilegiile consecutive statutului.

Ultima scrisoare este datată 15 iulie 1947. O zi după înscenarea de la Tămădău, soldată cu arestarea frunțașilor P.N.Ț., sub acuza de tentativă de „fugă într-o țară străină”, și cinci luni până la abdicarea regelui Mihai I și proclamarea României Republică Populară. Epurările sunt în toi, Tribunalele Poporului lucrează la capacitate, lipsurile, de tot felul, majore. Cu sănătatea șubrezită, naiv, D. Popovici, cere titluri de lucrări, de opere și speră să-i parvină lunar promisa revistă franceză. Mai speră și la posibilitatea onorării invitației de colaborare la *Mélanges Roques*.

Lectorii instituțiilor românești de învățământ sunt rechemati acasă. Cei mai lucizi și mai curajoși nu dau curs cererii: Emil Turdeanu rămâne la Lyon, Claudiu Isopescu și Gh. Caragață, la Roma, Ion-Horia Rădulescu însuși, surmenat, părăsește Școala Română de la Paris, abandonează scrisul și se străduiește să supraviețuiască. Pentru toți, viețuirea este o povară. Nu peste multă vreme, pentru cei din țară, aceasta se va transforma într-un calvar.

Până la moartea survenită în 1952, D. Popovici va trebui să apeleze la tact și diplomație spre a nu cădea în plasa justiției comuniste. Fostul moșier oltean, fostul universitar, academician, director, D. Caracostea, vor trebui dați uitării...

*

Scrisorile au fost transcrise de Oana Rusu, prin consultarea documentelor conservate în arhiva „Popovici–Petrescu”¹, în cadrul unei lucrări de disertație care a restituit corpusul corespondenței primite de D. Popovici, susținută la Facultatea de Litere a Universității Babeș–Bolyai, sub îndrumarea prof. dr. Ioana Bican. Redactarea notelor, prin care ne-am străduit să acoperim, pe cât ne-a stat în putință, cât mai multe date numeroasele trimiteri existente în text, îi aparține Lilianei Burlacu.

Modificările de ordin stilistic au fost minimale. Am intervenit, în schimb, pentru aducerea ortografiei la normele actuale.

Doru George Burlacu

1.

[26.10.1940]

Dragă Popovici²,

Erai tu și înainte, în ce privește scrisul, o mare enigmă; darmită acu’!

Dar, fiindcă poimâine [este] o zi mare de la Dumnezeu, hai să las ocară pe altă dată și mai bine să te firitesc de ziua matală³, a Sf. Dimitrie, făcătorul de minuni. Și să-ți urez să-ți meargă matală din plin ani mulți și norocoși, să fii fericit împreună cu soața matală⁴ și gâlceavă împreună să n-aveți!

Sf. Dumitru, patronul matală, poate o face și minunea aceasta: să te îndemne să răspunzi la scrisori.

L-am văzut pe Uță, în treacăt; nu eram singur nici eu, nici el. Mi-a spus doar atâta, că a primit ce i-ai trimis. Mai mult n-am citit.

¹ Corespondența pe care o restituim în continuare este păstrată, gestionată și inventariată de Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj într-un subfond arhivistic „D. Popovici”, în cadrul fondului „Popovici–Petrescu”. Scrisorile sunt referențiate prin trimitere la numerele de înregistrare din catalogul fondului realizat în cadrul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” (https://www.bjc.ro/new/files/fondul-popovici/fondul_popovici.pdf).

² Corespondență [dosar 3, nr. 48].

³ D. Popovici s-a născut în 25 octombrie (1902). În 26 octombrie, Biserica Ortodoxă îl prăznuiește pe Sf. Mare Mucenic Dimitrie.

⁴ Elvira Antonia Kiffă, fostă studentă a profesorului D. Popovici, cu care acesta se căsătorește în 21 septembrie 1940.

Văd azi în ziare cumulus la Universităţi. Nu l-am găsit azi pe dl C.⁵ – voiam să-l felicit. Se trudea de ani de zile şi cântărea la milimetru pe cine să aducă acolo, la Acad[emia] Comerc[ială]. Iată că a fost scutit de această gravă răspundere faţă de istorie!

Din lumea Universităţii locale, prea puţine ştiri. Se pare că împărţirea cursului şi a elevilor nu merge prea uşor. Dar cu un decan abil⁶, ce nu e posibil!

Când ne vom vedea – dacă împrejurările n-or da termene prea lungi acestor dorinţe –, vom avea mai mult de discutat.

Înainte de încheiere o întrebare: Ce zici de gândul care mă zbârnâie uneori, să fac o lucrare cu Alecsandri – Modelele în teatru: am aici cu mine 4 modele. Două cunoscute. Două nu. Şi pentru încă 1-2 piese, unele elemente de apropiere!

Îmi dau perfect seama că nu am totul, că e puţin, dar parcă aş face aşa mai mult, pentru că i-ar face multă plăcere magistrului! Chiar f. multă.

Cum vă împăcaţi cu viaţa din Sibii.

Sărutari de mâini Doamnei Popovici.

Al tău
Horia Rădulescu

P.S. E probabil ca Acad[emia] Rom[ână] să închidă pe 2 luni. Din pricina cutremurului⁷, a plesnit rezervorul de păcură pentru calorifer (rezervorul era de beton!).

Sper că după toată morala de mai sus, o să-mi scrii.

2.

Dragă Popovici⁸,

Rândurile acestea vin mai târziu decât aş fi vrut eu. Dar între timp – şi asta e cauza zăbavei –, am făcut şi o scurtă concentrare. Mă chemaseră la regiment şi i-am convins eu că nu e cazul să rămân acolo; dar pentru asta a trebuit să fac un drum.

⁵ D. Caracostea (1879–1964), critic şi istoric literar român. Timp de 9 ani (1931–1940) a fost conferenţiar de limba şi literatura română la Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale, înfiinţată la Cluj, la 14 noiembrie 1920. După două decenii de funcţionare aici, în toamna lui 1940, instituţia se mută la Braşov. Trimiterile la D. Caracostea apar frecvent în paginile corespondenţei de faţă sub forma de „magistru”.

⁶ Probabil Gh. I. Brătianu, decan, între 1940–1941, al Facultăţii de Litere şi Filosofie din cadrul Universităţii Bucureşti, funcţia de rector deţinând-o P.P. Panaitescu.

⁷ Cutremurul din 1940 a avut o magnitudine de 7,4 grade pe scara Richter şi s-a produs în ziua de 10 noiembrie, la ora 3:39.

⁸ Corespondenţă [dosar 3, nr. 66].

Iată cum îi povestea cursului. Am răsfoit azi cu Barbu⁹ toate rafturile și amintirile. Iar concluzia e simplă: nu s-a litografiat cursul. Ultimele cursuri litografiate sunt *Epoca renașterii ardelene*¹⁰ și *Arta cuvântului la Eminescu*¹¹. De atunci nimic nu s-a mai litografiat: nici Epoca Maiorescu – Hasdeu, nici Alecsandri.

Am luat pentru tine cursul privitor la Renașterea Ardeleană, dacă ți-e necesar acum, ți-l trimit cu poșta. Azi l-am luat, dar nu mă grăbesc să ți-l trimit, bănuiesc că nu-ți lipsește chiar așa de urgent de tot.

Bestia de Ghiță Vișoiu¹² știe că am la mine un curs al tău. Urma să i-l dau într-o seară; însă nu l-am mai văzut, fiindcă m-am dus în cătănie.

Azi magistrul a primit confirmarea aferentă că nu mai e la Acad[emia] Comercială¹³. Dacă i s-ar fi spus acum un an să facă ceea ce el singur permisesese, ar fi taxat faptul de cel mai crunt arivism. Așa, n-o să mai fie arivism. Ne vedem rar; nu avem ce ne vorbi.

Lucrul, așa și așa.

Răsfoiesc revistele ce nu le-am putut face până azi: și apoi încep redactarea, care va merge greu, fiindcă sunt goluri mari. Timp am mai mult. Am numai catedra. Probabil să scriu ceva pe la *Vremea* ([ilizibil]). În principiu e aranjat. Și voi face și cronică dramatică la un cotidian ce va apărea în curând. Natural, nu e nimic exultant în toate acestea, dar e nevoie să-l fac. Școala, practic, am părăsit-o¹⁴; nu mai știu deci nimic de nepotul tău.

Scrie-mi, te rog, dacă e cazul, să-ți trimit cursul ce-l am la mine (Renaș[terea] ardeleană), sau rămâne să ți-l dau când ne vedem.

⁹ Barbu Theodorescu (1905–1979), folclorist, istoric literar, autor al unei *Istории a bibliografiei române*.

¹⁰ *Epoca Renașterii ardelene* face parte din volumul lui D. Caracostea, *Istoria literaturii române moderne*, București, 1934–1935.

¹¹ Cursul din 1938, al lui D. Caracostea.

¹² În 1928, D. Popovici este profesor la Școala Comercială din Slatina. Publică aici – împreună cu prietenul și colegul său, Gh. Vișoiu – *Elemente de istoria limbii și literaturii române*, lucrare ce valorifică programa ministerului de resort, în vederea pregătirii examenului de bacalaureat.

¹³ Din anul 1940, D. Caracostea nu mai e conferențiar de limba și literatura română la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale. Din iulie al aceluiași an, se înregistrează politic și acceptă funcția de Ministru al Educației Naționale, în guvernul pro nazist al lui Ion Gîgurtu, funcție pe care o păstrează și în guvernul Ion Antonescu, până în septembrie 1940. El este cel care semnează ordinul de mutare a Universității clujene la Sibiu, după pierderea Ardealului, în urma Dictatului de la Viena.

¹⁴ Este vorba despre Școala Română de Fontenay-aux-Roses, la cinci kilometri de Paris, înființată în 1922 – ca și Accademia di Romania din Roma – de către Nicoale Iorga. Printre bursieri s-au aflat: Constantin C. Giurescu, Basil Munteanu, P.P. Panaitescu, Al. Rosetti, Vasile Băncilă, Ion Irimescu, Alexandru Ciorănescu, Ion-Horia Rădulescu (din 1937 până în 1939) ș.a. Școala este închisă în 1947, din ordinul Ministrului de Externe al României, Ana Pauker.

L-am văzut pe dl Grimm¹⁵, în tramvai. Și din fuga tramvaiului, mi-a arătat câteva poze de la nunta voastră. Îndeosebi aceea unde vă binecuvântează, e reușită și te rog să-mi trimiți și mie una. S-a făcut, nu!

Acum mă opresc.

Te rog să arăți sărutări de mâini Doamnei Popovici, atât din partea mea, cât și a lui Vișoiu.

În vacanța Crăciunului sperăm să vă vedem pe aici.

25.XI [1]940

București

Al tău
Horia Rădulescu

3.

[01.12.1940]¹⁶

Dragă Popovici,

Ți-am scris că nu găseam cursul; în realitate se litografiase cursul Eliade, dar nu știe Barbu Theodorescu.

Am găsit însă numai un unic exemplar, al Seminarului, și l-am luat cu chitanță și pe termen limitat. Alături și un curs mai vechi despre Epoca Renaș[terii] Ardelene mergând până la Conachi.

Deci, stimate Domn, le consultați și apoi le restituiți *à moi*, că eu am lăsat chitanța acolo.

Am luat apoi pentru 'neata melanjul Droubet¹⁷, mi l-a dat B. Munteanu¹⁸ pentru matale. Să-i mulțumești deci (ești dator!)

Ai văzut isprăvile românești, omenești și creștinești din ultimele zile! Nu mai e nevoie de comentariu.

Fiindcă se apropie vacanța de Crăciun și sperând că vom trăi până atunci, te întreb ce planuri ai de vacanță. Te interesează dacă va fi deschisă biblioteca Academiei?

Vii pe aici și când? Și eu aș vrea să mă reped pe acasă și aș dori ca plecarea mea să nu coincidă cu venirea ta aici (adică a voastră, fiindcă matale nu mai ești numai matale).

¹⁵ Petre Grimm (1881–1944), istoric literar și traducător, profesor titular (1925) al Catedrei de engleză din Universitatea clujeană.

¹⁶ Corespondență [dosar 3, nr. 50].

¹⁷ Probabil Jean Droubet, apotecar din St.-Maixent, autor, în 1660, la Poitiers, al unei comedii în cinci acte, inclusă într-o culegere de versuri în dialectul provinciei Poitiers.

¹⁸ Basil Munteanu (1897–1972), pseudonimul lui Vasile Munteanu, critic și istoric literar român, stabilit în 1946 în Franța, autor al unei *Panorama de la littérature roumaine contemporaine* (1938), apărută în 1996 la Editura Crater, în traducerea lui Vlad Alexandrescu.

În revistele răsfoite (până în 1850) am dat de unele discuții cu privire la problemele, sub formă de scrisori – unele semnate de Heliade sau adresate lui. Le-am notat și ți le voi da, când vei veni.

Adu-mi notă cu presa lui A. Gană: Maior¹⁹, Șincai²⁰, Klein²¹ etc. În câmpia Elizeului – Dupront²² pleacă de la Institut²³; e înlocuit cu Mouton²⁴: el e chemat la Alger, profesor la universitate. Pleacă în cursul săptămânii viitoare.

Pe Ghiță îl văd mâine și-i voi da cursul (eu nu l-am citit încă, să n-ai emoții pe chestia asta).

Sărutări de mâini Doamnei Popovici.

Și fiind zise toate cele de mai sus, rămân ca și mai înainte al D-tale.

1 Dec[embrie] 1940

Ziua *Unirii!* Românilor (s.a.).

Horia Rădulescu

4.

Dragă Popovici²⁵,

Dacă n-aș avea o laringită care să mă țină în casă, n-ai fi primit așa curând răspuns. Dar ai matală noroc, fiindcă după felul cum te porți, n-ar trebui să-ți răspund decât după vreo lună – adică să mă pun și eu în ritmul tău.

DI Caracostea nu e la F[undațiile Regale]; se pare că n-a acceptat²⁶. Am vorbit cu el la telefon, dar nu mi-a spus mare lucru. Bănuiesc, totuși, motivul. Nu putea accepta oricum. Așa că tot ce ai acolo prin Facultate, discută cu cei vechi.

¹⁹ Petru Maior (1756–1821), prelat greco-catolic, istoric și filolog, reprezentant de frunte al Școlii Ardelene.

²⁰ Gheorghe Șincai (1754–1816), istoric, filolog, traducător, reprezentant al Școlii Ardelene.

²¹ Inocențiu Micu-Klein (1692–1768), episcop greco-catolic, militant pentru drepturile și libertățile românilor transilvăneni.

²² Alphonse Dupront (1905–1990), istoric francez, director al Institutului Francez din București, între 1932 și 1941.

²³ L'Institut Français de Hautes Etudes en Roumanie (1924–1948).

²⁴ Jean Mouton (1899–1995), succesorul lui Alphonse Dupront la conducerea Institutului Francez din București (1940–1946).

²⁵ Corespondență [dosar 3, nr. 53].

²⁶ În 10 aprilie 1941, regele Mihai I semnează – la recomandarea lui Ion Antonescu – decizia de numire, ca director al Uniunii Fundațiilor Culturale Regale, a lui D. Caracostea, care îl înlocuiește pe Al. Rosetti, director al Fundației pentru Literatură și Artă. Surse din anturajul lui D. Caracostea pretind că întârzierea preluării funcției, abia în 19 mai 1941, ar fi fost deliberată, pentru a permite apariția *Istoriei* călinesciene, lucrare denunțată, însă, de către D. Caracostea care cere confiscarea ei de pe piață și acționarea în justiție a autorului. În 25 mai 1941, Mihail Sebastian nota în *Jurnal*: „Prima măsură luată de Caracostea la Fundație: scoaterea capitolelor privitoare la scriitorii evrei din *Istoria* lui Călinescu, care se afla sub tipar”.

Am transmis la telefon lui Vișoiu comisionul. Promite că va scrie. Dar tu, care răspunzi așa cum răspunzi, n-ar trebui să faci pe cămătarul cu scrisul altora (vorbesc de scrisori).

O chestie în legătură cu *Vremea*. Dacă vrei să colaborezi ești oricând binevenit. Revista e în pană de un cronicar literar²⁷. Ar urma, dacă te aranjează – să dai săptămânal o cronică despre o carte recentă – nuvele, roman, versuri, ideologie.

Nu ești obligat să semnezi: pui pseudonim sau inițială. Asta la voia matale.

În fine, poți da și altceva, lucruri mai ușoare. Se plătește între 500–1000 lei articolul, după dimensiuni.

În ce privește „Buletinul Acad[emiei]”:

a) Materialul intră la tipografie la 1 martie, deci până atunci trebuie să fie aici, și de preferință în lb. franceză.

b) Dacă nu e redactat în lb. franc[eză], atunci trimite-l îndărăt, ca să fie timp de tradus.

Dl Capidan²⁸ mi-a spus acestea, dânsul se ocupă cu partea editurii.

Știam că te molipsise[și] de la dl Caracostea numai în ce privește scrisul. Acum văd că i-ai împrumutat și felul de a caracteriza: sunt un comod. Nu, nu, nu sunt deloc comod. Dar, mă zbat cât pot. Și mai mult, nu pot.

Herescu²⁹ e bine și continuă a fi și la SSR și la Fundație. Eu îl văd rar: cât privește celălalt, P.P. Pan[aiteșcu]³⁰, e reținut pentru anchetă împreună cu ceilalți.

N-aș putea spune că e și pe aici oarecare nevroză. Poate unde aveam destule alte preocupări: camuflaj, circulația f. anevoiasă.

Îți mulțumesc pentru informațiile ce-mi dai. Dar cred că n-am să pot fi gata cu lucrarea.

Te rog, răspunde-mi numai pe c[arte] p[oștală] dacă te interesează colaborarea cu *Vremea* și, îndeosebi, critica literară săptămânală. Și eu pierd puțină vreme cu asta, dar ce să faci: am nevoie de bani. S-au scumpit lucrurile pe aici într-un chip rușinos.

Te rog să arăți sărutări de mâini Doamnei Popovici din partea mea și a lui Vișoiu.

20.II [1]941

Al tău
Horia Rădulescu

²⁷ Apărută la București, între 1928 și 1938, *Vremea* reapare pentru scurtă vreme în 1940, iar apoi între 1942–1944.

²⁸ Theodor Capidan (1879–1953), lingvist român. Din 1937, profesor de limbi romanice la Universitatea din București.

²⁹ Nicolae I. Herescu (1903–1961), latinist. Președinte al Societății Scriitorilor Români și director al Fundațiilor Culturale Regale (1940), funcție preluată în 1941 de D. Caracostea.

³⁰ Petre P. Panaitescu (1900–1967), istoric și filolog român, director al ziarului *Cuvântul*.

P.S. Post-scriptumul tău cu termenul ptr. material abia azi îl văzui! Altfel îți scriam mai de mult.

5.

[c.p.]

Dragă Popovici³¹,

Răspund cu multă întârziere scrisorii tale. Sunt f. ocupat, ca niciodată. Și destul de obosit. Și nu obișnuiesc să mă refac prin somn, fiindcă n-am timp, fără să mai vorbesc de tensiunea nervoasă. În ce privește propunerea d-lui S. Pușcariu³², nu știu ce să spun. Nu am nicio posibilitate de lucru. Cât despre a redacta măcar două rânduri, mă declar total incapabil astăzi.

I-aș spune altceva. Să intre în legătură cu Victor Ion Popa³³ (adresa lui: Teatrul „Luptă și Lumină” care e f. important). Este însă și el chemat. Pe Vișoiu nu l-am văzut de mult. Pe Herescu l-am văzut o dată. Atâta tot. Restul, habar n-am pe unde mai sunt. Eu nu circul decât de acasă la serviciu și înapoi. Atâta tot. Și la orele mele, e greu să dau de cei din lotul norocoșilor. Astea-s toate veștile.

Magistrul s-a instalat³⁴ avînd de consilier cultural pe Barbu³⁵. Dacă simte omul astfel de nervi, de ce să nu-l credem.

Îmi pare bine că mai poți lucra. Arată te rog sărutări de mâini Doamnei Popovici. Scuză stilul: e al momentului.

Al tău
Horia Rădulescu

4 iulie 1941
București

[pe recto] *Numele și adresa trimițătorului: D. Horia Rădulescu*
Str. Frumoasă, nr. 14
Comuna Buc II

CARTE POȘTALĂ

Sibiu

Piața Unirii, nr. 6

³¹ Carte poștală [dosar 3, nr. 55].

³² Sextil Pușcariu (1877–1948), lingvist și filolog român. Nu știm cu exactitate în ce consta propunerea lui Pușcariu, dar e posibil să fi fost vorba de o invitație de colaborare la *Dicționarul Academiei*.

³³ Victor Ion Popa (1895–1946), dramaturg român. Între 1938–1944, director al Teatrului Muncitoresc „Muncă și voie bună”, devenit „Luptă și lumină”, iar apoi, „Muncă și lumină”.

³⁴ Referire la instalarea lui D. Caracostea la conducerea Fundațiilor Regale.

³⁵ Barbu Theodorescu. Vezi supra, nota 8.

6.

[c.p.]
 Dragă Popovici³⁶,

Sunt cu Ghiță la un pahar cu bere – azi avui și eu o d[upă] a[miază] liberă. Ne-am întrebat de ce nu ați binevoit dta să ne mai scrieți. Pe această temă, eram toți de părere că-ți dăm alt titlu (ceva din V. Hugo). Eu sper cu apropierea anului școlar să-mi reiau activitatea. La al câtelea volum ai ajuns cu opus-ul matale? Las loc pt. Ghiță. Sărutări de mâini Dnei Popovici.

Al tău
 Horia Rădulescu

Până la 1 iunie a.c., concentrat, până la 18 iunie, tot soiul de examene obositoare și... neplătite, până la 29 iunie, înțepenit în pat, din pricina unei crize de rinichi, până la 1 august la Pucioasa și, în sfârșit, până astăzi, în București, unde mă coc și aștept – de nu s-ar întâmpla! – să apară numirea mea ca insp[ector] ptr. sep[tembrie] al Regiunii școlare Galați³⁷. Chestia asta din urmă s-a făcut fără să fiu întrebat; deoarece urmează să mă duc, deocamdată.

De Petru³⁸ nu mai știu nimic. Când l-am chemat să punem la punct discuția lui, n-a răspuns.

Când veniți în București?!
 Sărutări de mâini Doamnei și stăpânei tale, ție dragoste

19 august 1941

Vișoiu

7.

Dragă Popovici³⁹,

Răspund abia azi, fiindcă abia ieri am izbutit să am răspuns la toate întrebările tale.

1) Articolul s-a găsit. Era la dl Caracostea acasă, printre ale lui hârtii și se publică. Nu e vorba de nicio altă meteahnă – Punct.

³⁶ Carte poștală [dosar 3, nr. 56].

³⁷ Monitorul Oficial consemnează numirea lui Gh. Vișoiu în funcția de Inspector General Șef al Inspectoratului Școlar Regional Galați, în 19 noiembrie 1941.

³⁸ Probabil, Petru Comarnescu (1905–1970), publicist, critic literar, anglist, unul dintre fondatorii revistei *Criterion* (1934).

³⁹ Corespondență [dosar 3, nr. 57–58].

2) Herescu spune să-i comunici telegrafic dacă nu ai primit încă audiența ptr. buletine, de la Fundația Stănescu. Îi știi adresa lui (Aleea N. Beldiceanu 2). E vorba de vreo 20000 lei (așa ceva).

3) Dacă mă avertizai, îl întrebam pe dl Cartoian⁴⁰ ce e cu volumul tău⁴¹ de la „Scris[ul] Românesc”. Bârsan⁴², demobilizat ca și mine pe la 20–24 oct[ombrie] și plecat la Iași unde Mancaș⁴³ e mare director la Radio Moldova. Să se mai plângă omul de avantajele filosofiei!

4) Pe Vișoiu l-am văzut sâmbătă. Era mai tras la față, „îl omoară drumurile”, dar la propriu, și lipsa atmosferei bucureștene.

5) La curs magistrul face: a) Expresivitatea lb. române, apoi va continua cu b) Dezvoltarea liricii române

La seminar: Influențe populare în lit. cultă –

(anul trecut – figuri proeminente din lit. rom[ână])

Trec acum la chestia volumului omagial:

Ieri, vineri, la 12, ne-am întrunit cu dl Capidan și Marcu⁴⁴. A fost un succes c-am izbutit să-i avem, unul fiind editorul Fundațiilor Regale, celălalt, ministru; cum însă nu luase încă ministerul, am izbutit să discutăm chestia volumului.

a) Începe și adună colaborarea. Fii însă prudent, ca să nu rămâi numai cu promisiuni. Să contăm pe ceva sigur.

b) De fonduri nu te preocupa. Vor fi – iată. Vor da rectoratul, Banca Naț[ională], Soc[ietatea] Radio, Minist[erul] Propag[andei], Fac[ultatea] de Lit[ere] Buc[urești], Ministerul Educ[ăției] Naț[ionale] și M[inisterul] de Finanțe și, probabil, și Fundațiile (cel puțin prin cumpărare de cărți).

Vom face de aici adrese semnate, probabil, de Marcu. Capidan nu vrea să semneze.

c) Apelul ptr. colaborări îl faci matale și îl semnezi cu numele Comit[etului] de Inițiativă (compus din d-ta, Capidan, Marcu, de comitet de onoare nu s-a discutat). Îl compui, îl bați la mașină, mai multe exemplare, și îl expediezi aici semnat de D-ta. și aici îl trimit eu – rămânând Sibiul și Brașovul pe seama D-tale, a lui mătăluță. Cu cât mai repede, cu atât mai bine.

d) La lista colaborărilor am adus și pe Herescu, [*indescifrabil*], Dragoș Protopopescu – alătur lista.

⁴⁰ Nicolae Cartoian (1883–1944), istoric literar, specialist în literatură română veche.

⁴¹ Este vorba despre ediția critică din operele lui D. Bolintineanu, *Scriseri alese* (1942), îngrijită de D. Popovici și apărută la editura craioveană „Scrisul Românesc”, în colecția „Clasicii români comentați”, sub coordonarea lui N. Cartoian.

⁴² Zaharia Bârsan (1978–1948), primul director al Teatrului Național din Cluj (1919–1927), după Marea Unire.

⁴³ Mircea Mancaș (1905–1995), estetician și critic literar român, autor al volumului *Condiționarea psihologică a artei* (1940).

⁴⁴ Alexandru Marcu (1894–1955), italianist român, Subsecretar de Stat la Ministerul Propagandei, din guvernarea Ion Antonescu; mort în temnița Văcărești, după condamnarea sa în 1948.

e) Am rămas asupra formulei: Volum oferit de colegi, foști elevi și de prietenii din țară. Totuși, s-ar putea cere și lui Gamillscheg⁴⁵ colaborarea, fiind vechi prieten și legat cult[ural] cu noi – Se va vedea.

f) Caracterul volum[ului] căutându-se a fi cât mai cu puțință de literatură română (ist[oria] lit[eraturii] veche și mod[ernă], folclor, critică), ar trebui ca filologii ce vor colabora să nu dea ceva prea strict de specialitate. Reflectează și matală. E vorba să nu fie volumul fără unitate și coloratură. Dacă va fi chip.

Lui Auger⁴⁶ nu-i ceri nimic? Doar pe prof. nostru de ital[iană]⁴⁷ (de la Sibiu), oare să nu-l invităm?

În 2-3 zile poate să și facem demersuri la Banca Naț[ională].

(Ce zici, Pippidi⁴⁸ n-ar putea da ceva?).

Munteanu⁴⁹ s-a însurat; îl văd mai rar. Am să-i transmit la prima ocazie.

Eu voi încerca după sărbători o detașare la Fundație⁵⁰ pe 3 luni: ca să pot în vremea aceasta să-mi redactez lucrarea. Am vorbit cu dl. Caracostea și e de acord.

Dragă, spune d-lui Grimm, dacă mai vine pe aici și când vine, să caute să mă vadă. Vreau să-l duc la doct[orul] Milcu⁵¹ pentru ulcerul lui. Azi se tratează altfel. Operația nu se mai recomandă, fiindcă nu e o leziune, ci o boală ce poate reveni și după operație. Am discutat cu Milcu chestia și mi-a arătat că azi e o nouă interpretare și tratare biologică, nu de bisturiu. Spune-i să aibă încredere.

(M. Capidan spune că e sceptic în privința colaborărilor cerute filologilor?!)

Când mai ai ceva pentru revista Fundaț[iilor]⁵², trimite-mi mie manuscrisul. Îl dau eu mai repede.

Dacă te-am lăsat pe tine să faci apelul, asta și ptr. că ești mai frăzălăgiu (de, ca din Sibiu) și fiindcă trebuie să le semnezi.

După ce îmi aduc aminte, oferim volumul cu prilejul a 20 de ani de activitate universitară. Parcă acesta era motivul. Fiindcă, nu-l mai putem oferi cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani (are azi 62, 7 luni). Dl. Capidan mi-a făcut rezerva

⁴⁵ Ernest Gamillscheg (1887–1971), romanist german, director al Institutului Științific German din București și profesor asociat al Universității din București (1940–1944).

⁴⁶ Yves Auger (1893–1978), filolog francez. Chemat în România de Emil Racoviță, devine profesor la nou înființata Universitate de la Cluj (1921–1948). Redactor pentru partea franceză la revista *Cultura* (Cluj, 1924).

⁴⁷ Umberto Cianciolo, autor al volumului *Poesie scelte di Mihai Eminescu* (Modena, 1941), lucrare apărută sub auspiciile Institutului de Filologie Romană de la Universitatea din Roma, cuprinzând texte puse la dispoziția studenților pentru studierea limbii române.

⁴⁸ Dionisie M. Pippidi (1905–1993), arheolog român, bursier al Școlii Române din Roma (1931–1933). Căsătorit cu fiica lui N. Iorga, Liliana, este tatăl istoricului Andrei Pippidi.

⁴⁹ Basil Munteanu.

⁵⁰ Ion-Horia Rădulescu devine referent la Fundația Regală pentru Literatură și Artă „Regele Carol II” în anul 1942.

⁵¹ Ștefan-Marius Milcu (1903–1997) medic, membru titular al Academiei Române (1948).

⁵² *Revista Fundațiilor Regale* este un mensual de literatură, artă și cultură generală, apărută între 1934 și 1947, sub egida Fundației Regale „Regele Carol al II-lea”. Din aprilie 1941 până în mai 1944, director este Dumitru Caracostea.

că ar fi prea puțin 20 de ani; apoi a constatat că e o dată și un eveniment care justifică gestul. Am pornit deci la drum. Aștept apelul. Ce faci de Crăciun? Probabil vei sta acolo ca și mine aici.

Toate mulțumirile mele Dnei Popovici pentru bunăvoință și te rog să-i transmiți sărutări de mâini.

6 decembrie, 1941 (ziua lui Neculai)
București

Al tău
cu drag
H. Rădulescu

Pippidi nu dă; nu are material în sensul cerut și spune că e din cale afară de ocupat.

Trimit cu poșta; frate-meu a uitat scrisoarea.

8.

Dragă Popovici⁵³,

Îți trimit aceste rânduri prin fratele meu care vine la Sibiu.

Volumul tău se pune în lucrare de uni[i]⁵⁴. Bucură-te, deci.

Lui Sever Pop⁵⁵ i-am trimis apelul la Roma, unde se află ca director ajutor al Scolii române⁵⁶. Lui Oct. Botez⁵⁷ scrie-i tu, îl cunoști.

Am obținut de la B[anca] Naț[ională] 20.000 lei – i-am și încasat. Vom obține treptat, și de la celelalte instituții. Toate demersurile le fac cu dl. Marcu, celălalt nu prea vrea să semneze. Cu o parte din colaboratori am vorbit. Vor da.

Cu Fundațiile n-am făcut nimic. În ultimă analiză am renunțat la detașare, fiindcă nu se poate cu salariu de la catedră, și acolo nu sunt fonduri. Apoi ar isca impedimente că se ocupă posturi etc. Voiam să fac această detașare și pentru motivul că speram să obțin prin ei și de la ei mobilizarea pentru lucrare. Nici aceasta nu s-a realizat. Am rămas, deci, să mă transport zilnic la 7 la curs prin

⁵³ Corespondență [dosar 3, nr. 59].

⁵⁴ Dimitrie Bolintineanu, *Scieri alese*. Ediție îngrijită de D. Popovici (Craiova, Editura Scrisul Românesc, [1942?]).

⁵⁵ Sever Pop (1901–1961), lingvist român. Între 1941 și 1946 a fost director la Accademia di Romania din Roma.

⁵⁶ Școala Română de la Roma și-a început activitatea în data de 1 noiembrie 1922, avându-l director pe Vasile Pârvan.

⁵⁷ Octav Botez (1884–1943), critic și istoric literar, profesor universitar la Iași, i-a urmat la catedra de Istoria literaturii române moderne lui G. Ibrăileanu.

aglomerația de astăzi mai mult decât infernală. Nu regret decât faptul că nu am timp de lucru. Îmi scapă printre degete vremea.

Mi se fac declarații la maximum de iubire, dar, când e vorba să se traducă în fapt, abia atunci se ivesc impedimente. I-am pus punct.

Voi căta să obțin un concediu măcar de o lună ca să pot lucra. Altfel va fi tare greu. Ghiță Vișoiu, cum știi, este acum șeful meu – d[irec]tor g[enera]l la învățăm[ântul] nostru profesional.

De chestia banilor, nu te preocupa, fiindcă aceasta se va realiza. Mai greu va fi cu colaboratorii.

Dan Simonescu⁵⁸ e plecat la Iași; dacă îți scrie cumva, spune-i dracului să dea. Turdeanu⁵⁹ ne dă circa 25 de pagini. Sassu⁶⁰ s-a anunțat cu ceva istoric de școli și asta e 5 pagini.

Munteanu a fost bolnav în vacanță. A făcut flebită și la al II-lea picior. Noroc că e însurat acum.

Sărutări de mâini D-nei Popovici și nu uita să ne anunți când te faci tată, ca să te bem pe aici.

17. I. [1]942
București

Al tău
Horia Rădulescu

9.

Dragă Popovici⁶¹,

Să trăiască Ioana-Emanuela Popovici a micuță și să trăiți și voi fericiții autori.

Cum vezi, abia acum am luat cunoștință, cealaltă scrisoare nu mi-a sosit.

După câte spui, au fost și neplăceri. Nu te alarma, sunt inevitabile mai totdeauna la primul fapt. Se aranjează cu timpul.

Te rog să arăți doamnei Popovici toate urările de perfectă însănătoșire și toată bucuria mea pentru fericitul eveniment.

Acum să vorbim de volum.

Colaboratorii aici s-au anunțat. Ți-am mai scris. Îți repet: Teodorescu⁶², cu studiu în legătură cu tema din Bergson. Îl dă pe la finele [lui] aprilie (vacanța de

⁵⁸ Dan Simonescu (1902–1993), istoric literar și bibliograf român, discipol al lui N. Cartoian și Ion Bîanu.

⁵⁹ Emil Turdeanu (1911–2001), filolog și istoric literar român, fost cursant al Școlii Române din Franța (1935–1937).

⁶⁰ Constantin Sassu, director al Arhivelor Statului din Brașov, autor al lucrării *Români și ungurii. Premise istorice* (București, „Cugetarea”, 1940).

⁶¹ Corespondență [dosar 3, nr. 52].

Paști chiar), circa 25 [de] pagini. Ciorănescu⁶³ dă și el (știi că scoate o revistă de literat[ură] comparată?); apoi Comarnescu, Papadima⁶⁴, B. Theodorescu sigur că dă, și cred că ne va da și Mazilu⁶⁵ (deși nu a răspuns încă). Diaconu⁶⁶ și Dan Simonescu n-au răspuns.

Eu am să încep să-i anulez. Dar vor fi colaboratori, așa se anunță. Eu voi da, probabil, un fragment din lucrarea mea (teatru). Putem sigur conta pe minimum 300 [de] pagini.

Ne gândim să luăm hârtia de pe acum. Dar ar trebui să fim înțeleși asupra tirajului; eu zic că 100 [de] volume sunt suficiente. Apoi nici bani prea mulți n-au să fie. Dă-ți părerea.

Profesorul a aflat, nu de la mine, ci de la Sassu, care, venind pe aici, i-a arătat lui ce poate da la volum. Herescu nu va da. Pippidi, la fel, nu are nimic în acest sens în fișele lui și, ocupat cu cursuri diferite, nu are timp de investigații în acest sens.

E vorba să se avanseze și chestia mea de la Fundație. Va fi ceva care să-mi îngăduie să pot lua un concediu de 2-3 săptămâni de la catedră, măcar. Natural, voi fi și eu acolo, dar voi fi ceva mai liber. Profes[orul] M⁶⁷. propune să faci o ediție completă Coșbuc, cu tot ce e publicat prin reviste. Aceasta ar necesita, poate, cercetări la Academie sau nu e cazul? Reflectează, și dacă accepți, scrie-i, ca să [ilizibil] în seria lucrărilor. De la 1 aprilie viitor. Acum v-a dat la tipar volumul II din Eliade⁶⁸. Mă zbat cu teatrul grec jucat [la] Buc[urești]. Am răsfoit diferite lucrări și bibliografii grecești. Mare lucru nu rezultă. Dar nu pot trece peste acest prim paragraf: va fi mai mult ca un aspect al introducerii: pregătirea terenului pentru teatru. Românii au convingerea că fără despuiera pagină de pagină a ziar[ului] *Logos Ermis* nu se poate spune nimic mai mult decât se găsește împrăștiat, și în treacăt, în diferite lucrări.

Numai să nu mă cheme iar, acum m-au chemat pe vară, că atunci toate planurile rămân literă moartă.

⁶² Virgil Teodorescu (1909–1987) poet, prozator, eseist și traducător, reprezentant al mișcării literare de avangardă.

⁶³ Alexandru Ciorănescu (1911–1999), comparatist, profesor universitar și diplomat român, consilier cultural al Legației României la Paris (1940, 1946). Destituit în 1947 de către guvernul bolșevic instalat în țară, rămâne în Occident.

⁶⁴ Ovidiu Papadima (1909–1996), eseist, istoric literar, cronicar literar și folclorist român, secretar de redacție la *Revista Fundațiilor Regale* (1941–1947).

⁶⁵ D.R. Mazilu, eminescolog. Sub girul Academiei Române, la recomandarea lui D. Caracostea, publică la Editura Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, în 1940, volumul M. Eminescu, *Poezii și variante*.

⁶⁶ Probabil, folcloristul Ion Diaconu (1903–1984).

⁶⁷ Basil Munteanu, cel mai probabil.

⁶⁸ Este vorba despre ediția critică I. Heliade Rădulescu, *Opere*, îngrijită de D. Popovici. Volumul II apare în 1943.

Fă o rectificare: Cursul prof[esorului] de anul acesta, Caracostea, [din] aceasta se compune: 1) Expresivitatea lb. rom[âne] 2) Dezvoltarea liricii române după 1900 – (așa e exactă intenția) acum e tot la expresivitate.

Voi comunica lui Vișoiu mâine.

Lui Petru Botez nu i-am scris, fiindcă nu știam multe. Nu este, deci, o excludere sau o subestimare. Am întârziat să-ți comunic lucrul acesta.

Voi vedea pe Marcu zilele acestea și-i voi arăta colaborările anunțate.

Termin pomelnicul. Răspunde la toate punctele.

Sărutări de mâini d-nei Popovici.

1 febr[uarie] 1942

Al tău cu drag,
Horia Rădulescu

10.

Dragă Popovici⁶⁹,

Încerc să-ți scriu de sâmbăta trecută și nu izbutesc. Ți-am expediat corecturile în două rânduri. Cred că le-ai primit.

Ești trecut și cu vol. III⁷⁰ în planul de lucru pe 1942, de la apariție; plan aprobat. Lucrează-l, deci. Funcția mea la Fundație este în legătură cu editura. Eu mă ocup de acestea, așa că o sa ai de furcă cu mine. Aplici ortografia Acad[emiei] Rom[âne]. De altfel, vom preciza în curând ce reguli nu se aplică din ea (viață, doi pl. f. etc.) Corecturile le trimiți pe adresa Fundației, iar lămuriri în plus, scrie-mi mie.

Cu volumul omagial nimic nou.

Se pare că tot la toamnă va fi tipăritura (de altfel, aceasta este și dorința sărbătoritului, care a aflat de ce i se pregătește. Cam mârâia la început, că adicătelea nu-l emoționează faptul). Acum, așa spune dl Capidan, vrea să apară în toamnă.

Eu mă gândesc să dau [un] capitol cu trupele teatrale franceze; va fi circa 30-35 [de] pg. (1826–1851). Ce zici? Nu prea se leagă cu activitatea lui. Să dăm, atunci, cele două modele franc[eze] din teatrul lui V. Alecsandri? Vă solicit părerea, d-le comitet.

Cum vezi, scriu. Dar greu și încet. Noua ocupație la Fundație îmi fură timpul, nu glumă. Speram să dau gata lucrarea în mai; dar nu va ieși. Eu încerc, dar nu e spor.

⁶⁹ Corespondență [dosar 3, nr. 67].

⁷⁰ Este vorba despre I. Heliade Rădulescu, *Opere*, III, ediție critică de D. Popovici, volum care însă nu a mai apărut.

Apoi, cum ptr. teatr[ul] franc[ez] am date legate și ptr. cel ital[ian] și german – mai ales ultimul – f. sărace, mă întreb dacă nu e cazul să rămân la t[eatrul] francez și la cel român. Adică să fie vorba numai de infl[uența] franceză. Tot va ieși o lucrare de circa 200 [de] pg.

Ce să fac cu teatrul german, când cunosc numai titluri, și acelea deformate?

Ptr. opera ital[iană] am material privitor la trupe, contracte, repertorii. Dar nu am aici toate piesele jucate, ca să discut cât de puțin și latura literară.

Și atunci iau, dar, filonul francez: teatrul în lb. fr[anceză], repertoriu francez prin trupe germane și italiene. Apoi trad[ucere] localiz[are] în românește. Ce zici? E prea amputat. Dar are unitate! Rogu-mi-te, scrie-mi pe chestia asta.

Ți-am trimis și ms. lui Ciorănescu ptr. volumul omagial. Cum găsești articolul? Pe ms. tău era o notă: se referea la unele planșe. N-am înțeles: vrei să apară poze? Te-ai înțeles așa cu șeful? Mă rog, matală, deslușește-mă. Corectează bine. Ca să nu-mi dai mie mult de lucru la corectura în pagini (vei face și matală una corectură în pagini, nu te emoționa).

Pe Ghiță îl văd rar ca pe toți de altfel. N-am timp. Ce faci în vacanță? Te deplasezi au ba?

Te rog să arăți sărutări de mâini Doamnei Popovici.

Ce face mica Ioana Emanuela? E cuminte? Va da de lucru? face scandal?

Acum te las. Poftă bună la corecturi.

26.III. [1]942

Horia Rădulescu

11.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

REDACȚIA:

BULEVARDUL LASCĂR CATARGI NR. 39

TELEFON: 2.40.70

Dragă Popovici⁷¹,

Avem bucluc cu vol. II⁷². Monitorul ne impune un plus de 8.000–9.000 [de] lei pentru șpalturile culese nou, vocabularul ultim pe 190 – etc. – și ptr. opul 1-2 (prefețe, poezie). Te rog să-mi trimiți ms. tău, ca să se vadă că tu nu ai menționat nimic în ms. și că vina e a lor. Natural nu e nevoie să-mi trimiți tot ms., ci numai pg. respective (op. 1-2), pg. cu vocabularul cules greșit și vocabularul cules bine.

⁷¹ Corespondență [dosar 3, nr. 61].

⁷² I. Heliade Rădulescu, *Opere*, II. Ediție critică, note și variante de D. Popovici, București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1943.

Pe [*ilizibil*] notează modificările pe șpalt când greșesc ei, și ar fi bine să menționezi în ms. De la început. Acum te las.

Sărutări de mâini D-nei Popovici.

17. IV. [1]942

București

Al tău
Horia Rădulescu

12.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

REDACȚIA:

BULEVARDUL LASCĂR CATARGI NR. 39

TELEFON: 2.40.70

București, 9.V.1942⁷³

Dragă Popovici,

Am primit ms. și am aranjat cu tipografia: e vina lor și au să înghită ei hapul. Am făcut clișeele (700 lei!).

Vei primi în curând corectura cu pg. toate – așa au dat nota și se va face.

Atunci notezi în pg. unde trebuie puse clișeele. Au ieșit bine.

Curând îți vom trimite contractul pentru vol. III⁷⁴: am așteptat aprobarea bugetului care s-a mântuit zilele acestea.

Cu vol[umul] omagial trebuie să[-i] zoric acum, în vacanță, pe colaboratori. Hârtia însă nu o avem încă, dar vom găsi prin oficiul de hârtie.

Ce face Doamna Popovici și mica Ioana [?]

Te rog să arăți sărutări de mâini Dnei Popovici. Ghiță e bine, dar f. ocupat. Îl văd rar.

Al tău
Horia Rădulescu

Papadima îți mulțumește ptr. colaborarea d-lui Todoran⁷⁵, se va publica articolul de peste vreo două numere: lui, personal, îi face plăcere, fiindcă e vorba de Voiculescu⁷⁶, pe care-l prețuiește mult și e vechi colaborator al revistei.

⁷³ Corespondență [dosar 3, nr. 63].

⁷⁴ E vorba de cel de-al treilea volum din ediția critică a operelor lui Ion Heliade-Rădulescu alcătuită de D. Popovici, care nu a mai apărut.

⁷⁵ Înclinăm să credem că este vizat criticul și istoricul literar Eugen Todoran (1918–1997) și nu lingvistul Romulus Todoran (1918–1993).

⁷⁶ Vasile Voiculescu (1884–1963), medic, poet, prozator și dramaturg.

13.

Dragă Popovici⁷⁷,

Îți răspund pe puncte:

1) Am primit corecturile în pagini. Trebuia să dai bun de imprimat, fiindcă o altă corectură nu-ți mai trimit. Nu sunt greșeli însemnate, mai mult spații între cuvinte, care nu sunt reale, fiindcă provin din faptul că forma nu e strânsă ca în mașină.

Voi da eu bunul de imprimat. Dar trebuie să așteptăm ultimele pagini, altfel nu se poate.

2) Comunică, te rog, d-lui Grimm că vom discuta când va veni aici. Îl rog numai să nu discute cu nimeni din cei de aici faptul acesta. Ai impresia că vorbesc enigmatic, dar te voi lămuri la venirea ta aici, fiindcă tu nu trăiești în ziua de azi. Punct.

3) În chestia casei. Trebuie să fii aici pe la 1 sept[embrie], cel mai târziu, fiindcă trebuie să vezi imobilele și apoi să completezi un formular indicând precis imobilul cerut: strada, no., apartam[ent], etaj, etc. Asta e calea. Eu sper să am până atunci lista imobilelor. Mai mult nu pot face. Cererile se depun până la 5 sept[embrie]. Deci, dacă ești aici pe la 1 sept[embrie], ai timp 2-3 zile să vizitezi, să depui și cererea. Fără prezența ta aici nu e chip.

Victor Papacostea⁷⁸ te roagă să-i telefonezi când vii aici, vrea să-ți vorbească. Alceva în chestia ta nu mai știu. Raportul II, probabil, îl vei vedea la sosirea ta aici. Neculai⁷⁹ e aici, a rămas să ne vedem într-o seară; dar n-am izbutit încă până acum. Vom mai vorbi la venirea ta. Acum te las.

Sărutări de mâini Dnei Popovici.

Ce face Ioana?

21.VIII [1]942

Al tău
Horia Rădulescu

⁷⁷ Corespondență [dosar 3, nr. 65].

⁷⁸ Victor Papacostea (1900–1962), istoric, fondator al Institutului de Studii Balcanice din București, unchiul istoricului Șerban Papacostea.

14.

[27.I.1943]

Dragă Popovici,

Scrisorile noastre s-au încrucișat pe drum. Așa că am avut deja răspuns la întrebările tale.

Îți repet, totuși.

Am întrebat și azi la Minister pe dl Genta. A fost numit Rosetti⁸⁰ și cred că va accepta. Examenul⁸¹ e la data anunțată (6 febr[uarie]). Am vorbit la „Splendid” cu dl Leonida, să-ți rezerve cameră și le voi mai reaminti.

Tu vino cu materialul pentru volum; probabil să mai fie timp de încheiat contract.

Dacă, însă, apare decretul în Monit[orul] Ofic[ial] înainte de 6 febr[uarie], magistrul nu mai are calitatea să facă vreun act. E probabil să nu apară până atunci.

Volumul tău a apărut azi, l-a adus la noi⁸². E foarte frumos și te felicit călduros, d-le autor.

Eu, la finele săptămânii acesteia sau începutul celei viitoare, voi avea rezultat dacă Rebreanu⁸³ îmi tipărește sau nu lucrarea. În caz că o va tipări, mă întreb nu e un impediment că apare ½ din ea în revista ta⁸⁴?, mai ales că, dacă se tipărește, s-ar putea întâmpla ca să apară întâi în volum⁸⁵. Ce zici? N-ar fi mai prudent să nu se culegă manuscrisul meu, să-l lași încă vreo săptămână, până văd cum evoluează lucrurile aici [?]

Eu cred că e mai bine așa. Dacă nu iese nimic aici, continuăm acolo și vedem cum rezolvăm chestia bănească.

Ghiță e voinic și combate bine⁸⁶.

Uță vrea să te vadă, când vei veni.

⁸⁰ Alexandru Rosetti (1895–1990), lingvist, editor, universitar român. A întreprins o intensă activitate în cadrul Fundației Regale pentru Literatură și Artă, conducând editura (1933–1947) și revista (1945–1947). Nu știm despre ce „numire” este vorba.

⁸¹ Nici chestiunea examenului nu este limpede, dar e posibil ca descinderile lui D. Popovici în Capitală să fie urmarea numirii sale în fruntea unor comisii, sau delegarea în vederea susținerii unor conferințe pe teme trasate de Minister.

⁸² Volumul al doilea din ediția I. Heliade-Rădulescu, *Opere* (1943).

⁸³ Este vorba despre Liviu Rebreanu, din 1941, director general al Teatrelor și al cotidianului *Viața*.

⁸⁴ Articolele lui Ion-Horia Rădulescu apar în *Studii literare*, II (Tipografia Cartea Românească din Cluj, 1943, Sibiu), și poartă următoarele titluri: „Repertoriul teatrului francez la București în prima jumătate a secolului al XIX-lea” și „Modelul francez al comediei *Cinovnicul și modista* de V. Alecsandri”.

⁸⁵ Volumul la care se face referire se va intitula *Teatrul francez în Muntenia, în prima jumătate a secolului al XIX-lea*.

⁸⁶ Este vorba de Gheorghe Vișoiu, probabil bolnav, fiindcă în 1944, după cum se deduce din scrisoarea lui Gh. Lăzărescu – „În dimineața zilei de 19 august ne strângeam la Mățău, spre a aprinde o făclie la mormântul scumpului nostru Gh. Vișoiu.” – acesta se stinsese din viață.

Lia m-a întrebat de adresa ta de la Sibiu, vrea să te roage nu știu ce. I-am dat-o, dar în prezența soțului, așa că ești apărat!

Sărutări de mâini D-nei Popovici și pa pentru Ioana.

Scrie-mi precis data și termenul cu care vii, poate vin la gară. Dacă nu sunt la școală.

27.I. [1]943

Al tău
Horia Rădulescu

Cu volumul omagial, nici un pas mai departe. Papadima lucrează, restul nu mișcă (Basil⁸⁷ îl are gata). Telega⁸⁸ promite mereu, dar la fel, amână mereu [*ilizibil*] nu se mai vede, nu se mai aude. Limpezim chestia aceasta definitiv la sosirea ta.

15.

Dragă Popovici⁸⁹,

Când vine pe aici dl Vătășescu⁹⁰, spune-i să treacă pe la mine neapărat. Am un răspuns pentru tine și am ceva și pentru mica Ioana.

Am telefonat lui [*ilizibil*] atunci, dar nu l-am prins la telefon; am comunicat soției lui, care mi-a răspuns că deja aranjase cu dl Cartoian.

Acum trec la marele meu păs:

Cum facem să avem lucrarea mea gata până la 30 mai⁹¹[?]; măcar 5 exemplare broșate și expediate, pentru a depune la premiile Academiei Române, chestia e vitală și iată de ce: trebuie să mă duc o lună măcar la Odessa. Aceasta presupune bani mulți; și atunci caut toate împrejurările ca să-i fac. Pune problema acolo la tipografie și susține-o cu toată dârzenia. Într-o lună de aci înainte se poate face. Bănuiesc că până la data aceasta au tras măcar 5, dacă nu 6 coale. Ar mai fi deci în 4 săptămâni de tras 4 sau 5 coale: Nu e prea greu. Scrie-mi, că mă perpelesc pe chestia asta.

Dan⁹² și-a luat articolul, îl dă în altă parte. Turdeanu, care a venit aici în vacanță, la fel.

⁸⁷ Basil Munteanu.

⁸⁸ I. Popescu Telega (1889–1970), publicist, critic și istoric literar.

⁸⁹ Corespondență [dosar 3, nr. 70].

⁹⁰ Jean A. Vătășescu, autorul lucrării *L'Université roumaine réfugiée de Cluj, réorganisation, créations et activité* (Éditions de L'Université, 1944, 102 p.).

⁹¹ Referire la articolul din revista lui D. Popovici, *Studii literare*. În volum (II, 1943), articolul se va numi: *Modelul francez al comediei Cinovnicul și modista de V. Alecsandri*.

⁹² Dan Simonescu.

Eu am fost la Calafat vreo 4 zile. În genere, bine pe acolo; vreme bună, natura frumoasă, dar oamenii meschini. Măine sărbătorim pe Ghiță Vișoiu & Ghiță Lăzărescu (chef mare).

La Fundație, vacanță până luni; nu-ți pot, deci, comunica nimic cu privire la ce s-a mai hotărât cu noile trimiteri de manuscrise. Un lucru știu: că merge încet. Corecturile lucrării șefului, ce urmau să sosească înainte de Paște, n-au sosit nici până acum. Monit[orul] are în lucru urgent ceva pentru M[inisterul] Propagandei.

Am venit în tren cu Herescu, dar n-am putut discuta nimic; mi-a spus doar atâta: că s-a propus crearea unei conferințe de fr[anceză], dar nu de cel în drept, ci de rubedenia celui văzut. Dl. Caracostea este la Bușteni. Vine abia duminică. I-am spus atunci de consiliu și nu uită. A doua miercuri după Paște. Judecata lui Dragoș⁹³ s-a terminat cu un blam, după câte îmi spunea Vintilă⁹⁴.

Am terminat lunga epistolă.

Aștept să-mi spui că tipărirea e gata la 25 mai și aștept pe dl Vătășescu. Te rog să arăți sărutări de mâini Doamnei Popovici și micii Ioana îi mulțumesc pentru concursul la corecturi.

30 apr[ilie] 1943

Al tău
Horia Rădulescu

16.

[c.p.]

10. VII. [1]943

Dragă Popovici⁹⁵,

Mersi mult ptr. extrase. Dar nu pricep de ce ai omis nota ultimă cu bibliografia motivului tăietură, forfecătură? E trecut no 1 în text și jos nu mai apare nota.

Trimite *Studii literare*; dacă pot iau; dacă nu, rămân aici. Să văd cum aranjez cu foaia de curier. Vârtosu⁹⁶ îți comunică: „Tratatul politic a început la 1 oct[ombrie] 1827, nu 28”.

Cine e autorul lucrării *Martirii (1849–50)* în legătură cu Heliade Rădulescu? Nu știu nimic despre data plecării mele. N-a sosit viza. Zăbovește mult. Mulțumiri multe D-lui Daicoviciu⁹⁷ pentru volumul trimis. N-am discutat nimic despre

⁹³ Dragoș Protopopescu (1892–1948), anglist, profesor universitar, activist politic legionar, parlamentar, în 1937, pe listele Partidului „Totul pentru Țară”.

⁹⁴ Probabil, Vintilă Caftangioglu – Vintilă Horia ulterior –, pe atunci șef de cabinet la Ministerul Propagandei.

⁹⁵ Carte poștală [dosar 3, nr. 72].

⁹⁶ Emil Vârtosu (1902–1977), istoric român, s-a ocupat de biografia lui Tudor Vladimirescu, publicând în 1941 *Mărturii noi din viața lui Tudor Vladimirescu*.

⁹⁷ Constantin Daicoviciu (1898–1973), istoric român.

manuscrisul tău; lipsește dr. gl.⁹⁸: e la mare. Sărutări de mâini Doamnei Popovici și pa lui Ioana.

Al tău
Horia

[pe recto] *Numele și adresa trimițătorului*: Horia Rădulescu
Str. D. Cantemir, 17
Comuna: București

CARTE POȘTALĂ

Domnului Profesor universitar D. Popovici
Piața Unirii, nr. 6
Sibiu

17.

15.07.[19]47

Dragă Popovici,

Răspund cu multă întârziere scrisorii tale și nu din neglijență, dar voiam să știu dacă Sever Pop s-a achitat de o obligație pe care și-o luase, de a-ți încredința ceva. Aflu acum câteva zile că în loc de finele lui martie, n-a făcut-o decât în mai, ceea ce nu e totuna.

Îmi pare rău că s-a purtat așa. Am să caut un alt prilej ca să compensăm valoarea a ceea ce ți s-a încredințat. Sunt mai rare, dar sper să am o ocazie.

Nu ți-am mai trimis medicamente, fiindcă am văzut într-o scrisoare atât a unei vere, cât și a fratelui meu, că nici după trei luni nu le primiseră. Iar la Calafat, medicamentele trimise n-au mai ajuns deloc.

Din cărțile de care mi-ai vorbit de mult, n-am găsit niciuna.

Am să-ți trimit încă cu poșta, *Revue de Litt[érature] Comparée* care a reapărut, primul număr e închinat lui Paul Hazard⁹⁹.

Și voi continua să ți-o trimit lunar... dacă ajunge!

Am primit confirmarea concediului până la finele anului școlar.

Ce-oi face mai departe, nu știu.

Îmi vorbești de colaborare la *Studii Literare*. Fii sigur că atunci când voi avea ceva de publicat, ție îți voi trimite. Dar deocamdată, răsfoiesc. Ce vrei, a trebuit să plec de la Școală ca să pot lucra. Apoi am promis un articol pentru *Mélanges*

⁹⁸ Trimitere la D. Caracostea, director general al Fundației Regale, în acea perioadă.

⁹⁹ Paul Hazard (1878–1944), istoric al ideilor.

*Roques*¹⁰⁰. Vor fi trei volume, ultimul, de istorie literară. Articolele pentru vol. III pot fi date în octombrie. Dacă vrei să trimiți ceva, va fi bine primit. Ești un fost elev și colaborator al lui.

Prof[esorul] Lorient se ocupă (învăț[ământul] secundar) de adunarea articolelor și supraveghează corecturile. Îmi trimiteți mie articolul și eu i-l dau.

La finele lui iunie e probabil să fac un salt de 2 săptămâni în Italia.

Probabil știu că la Școală au fost toți rechemati și aici, și la Roma.

Aici au mai rămas în post Turdeanu¹⁰¹ și la Lyon, Gheorghiu, iar la Roma, Isopescu¹⁰² și un lector, Caragață¹⁰³. La Școli se institue o custodie. Economii bugetare, așa spune ordinul de suspendare a activității școlilor.

Viața s-a scumpit și aici, eforturile guvernului sunt mari pentru a coborî prețurile, dar problema e destul de complicată.

Mă duc zilnic la B[anca] Națională, cu mici excepții, dar lucrul nu avansează cum speram eu. Mă simt obosit, mai ales că am avut 10 zile de călduri tropicale 53° la soare, 27°-30° în camere.

Cum merge sănătatea ta? Evident, regimul e greu de ținut, pentru ficat. Și eu trebuie să-l țin, cât pot. Am încercat o cură la Vichy, și m-am întors mai prost decât plecasem. Tu ești obosit, ai muncit mult, prea mult, și de bună seamă că și acum faci aceleași eforturi.

Dacă te-ai duce 2-3 luni la țară, în Olt, unde și regimul alimentar e mai ușor de respectat, cred ca ai beneficia mult. Mie, medicii, aici, mi-au spus să renunț la cura cu ape minerale și să mă odihnesc.

Pe viitor am să-ți scriu mai des și poimăine îți trimit cu poșta *Revue de Litt[érature] Comparée*¹⁰⁴.

Sărutări de mâini Doamnei Popovici. Ce face Ioana? Crește, crește mereu.

Încă o dată, iartă-mi zăbava scrisului

Al tău
Horia Rădulescu

P.S. A apărut lucrarea lui P. Hazard despre mișcarea ideilor¹⁰⁵. Mi-a promis Basil Munteanu că mi-o procură cu preț de editor, dar n-a făcut-o încă. Îl aștept. O voi citi și apoi ți-o trimit.

¹⁰⁰ Este vorba de *Mélanges de linguistique et de littérature romanes offerts à Mario Roques, par ses amis, ses collègues et ses anciens élèves de France et de l'étranger*, o serie de patru volume de studii de romanistică editate între 1950 și 1953.

¹⁰¹ Emil Turdeanu. Vezi supra, nota 58.

¹⁰² Claudiu Isopescu (1894–1956), romanist, profesor de limba și literatura română la Universitatea din Roma.

¹⁰³ Gh. Caragață (1907–1978), publicist, filolog român, stabilit în Italia, membru fondator al Societății Academice Române de la Roma.

¹⁰⁴ *Revue de littérature comparée* a fost înființată de Fernand Baldensperger împreună cu Paul Hazard.

Realizează greu, nu zic că nu vrea, și, deși plecat de acolo, le-am mai făcut servicii active.

18.

Dragă Popovici¹⁰⁶,

Am aranjat toate plângerile matal. S-a rectificat prefața și șpalturile – înainte cu lexicul cu *petit*, se culege din nou cu aceeași literă ca în rest. Pe ziua de 9 aprilie ți-am expediat ultimele corecturi (versiunea III): în curând vei primi în pagini corecturi. Pe viitor, când te referi, te rog să pui ms. șpaltului, fiindcă fiecare șpalt e notat jos. Deci felul cum îmi scriai crezusem că era greșeala cu lexicul în primul lot de corecturi și m-am dus valvârtej la tipografie. Nu mai mă pune pe drumuri degeaba, boierule, că pe urmă te țin cu volumul III pe loc, de o să-mi zici nu știu ce. Am dat nota să-ți dea corectura II în dublu exemplar: vei fi satisfăcut și pe chestia aceasta. Ce e cu clișeele? Am văzut o notă la ms. și nu mai e aici. Trimite-mi nota precisă. Ca să putem face clișeele. Vorbești de clișee și eu nu știu de ce e vorba: nu e nicio polemică, dar nu știu. Când am pus ms. și șpalt în plic, am văzut nota. Fii mai practic.

Vorbește de *comentariu*: va fi la urmă sau unde: dacă ai notat pe ms. cu *petit*, va fi așa. În orice caz, repet, numește pg., șpaltul: altfel cum să știu.

Nu te mai referi la vol. I¹⁰⁷ și dă toate datele pe ms. și dacă e greșeală pe șpalt. Și mie scrie-mi referindu-te la șpalt ca să controlez faptul – gata.

Articolele ptr. volum nu a[u] sosit, vor sosi până în toamnă, fiindcă e timp. Am depus 50.000 la Monit[orul] Ofic[ial] și zilele astea? chestia hârtiei care e destul de spinoasă. Eu voi face probabil Alecsandri, dar ca texte n-am decât *Cinovnicul*¹⁰⁸, *Scara Mâții*, *Tigrul din Bengal* și *Doi morți vii*. Ai tu *Farmazonul*¹⁰⁹? Ptr. *Buchetieră*¹¹⁰ începusem să-mi scot fișe și a rămas baltă. Mă voi limita și la cele 4 de sus, dar dacă ai *Farmazonul* dă-mi-l; și dacă nu-ți vine peste mână.

Am redactat 100 pg. cu teatrul francez și grecesc. Am să încep cu cel românesc.

Las acum opera ital[iană] și, mai ales, teatr[ul] german, fiindcă nu am materialul pus la punct. Cred că voi face circa 200-250 pg. Mi-ajunge. Dar nu știu dacă o pot face ptr. iunie. Fundațiile îmi iau timp, nu glumă.

¹⁰⁵ Paul Hazard, *Gândirea europeană în secolul al XVIII-lea: de la Montesquieu la Lessing* (1946).

¹⁰⁶ Corespondență [dosar 3, nr. 75-76].

¹⁰⁷ I. Heliade Rădulescu, *Opere*, I. Ediție critică, note și variante de D. Popovici, București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1939.

¹⁰⁸ V. Alecsandri, *Modista și Cinovnicul*, Iași, 1841.

¹⁰⁹ V. Alecsandri, *Farmazonul din Hârlău*, Iași, 1841.

¹¹⁰ V. Alecsandri, *Buchetiera de la Florența*, Iași, 1940.

În curând îți trimit îndreptarul ortografic.

Ce face Dna Popovici? Desigur, acum se simte bine. Și mica Ioana crește – crește. Acum te las.

14 IV [1942, 1943?]¹¹¹

Al tău
Horia Rădulescu

19.

Dragă Popovici,

Profit de venirea d-lui Basil Munteanu și îți trimit f.f. rapid partea I din manuscris, pe care n-o ai. Urmează rapid p. II (repertoriul) și *bibliografia* (s.a.). Ai material acum.

Acum ceva precizuni. Observi și tu pg. 17, 19 și 78.

1) La 17: pasaj final text: Vorbesc de o trad[ucere] ital[iană] din Voltaire, dar nu o trec la repert[oriul] ital[ian], ci la cel francez, ca o probă de circulația presei! Merge? *da*¹¹²

2) La pg. 19: expresia maniera de a scrie? sau maniera lui (fără a scrie)? *Șters, pus: felului de a scrie a lui ~ – mai cenușiu, dar mai exact.*

La pg. 29 = stabil sau permanent (notat pe margine) *amândouă lăsat stabil.*

3) Pg. 78: post cap. fact. generale?

Merge? E clară ideea

(Notația e a lui Basil Munteanu)

Modificat.

4) Eu scriu pg. și pp. (după cum e vorba de una sau de mai multe pagini)

5) Am repetat trimiterea pe dosare de Arhivă ptr. mai multă precizie (o dată sau de două ori), (exemplu pp. 43-44).

6) Au încercat să se lase câte un rând liber atunci când începe un rând-paragraf.

Cred că merge, nu se pierde mult din pagină. Uneori aș fi tentat chiar să pun o steluță – sau nu e serios așa ceva?

În orice caz, o linie liberă trebuie. Ortografia mea este: sunt, așază (așa, nu ș[e]a), trebuie, sub etc. Mi le lași așa? Dă III ptr. II din revistă, cum ai făcut. Dacă ai pus acolo ortografia ta din revistă, atunci trebuie pus și aici la fel.

În fond, admit orice ortografie, dar să fie unitară. Marcu¹¹³ a dat 25000 (atât a referat Păclișanu¹¹⁴). Dă-i drumul în *pleines voiles*¹¹⁵, fiindcă bani am. Am

¹¹¹ Deducem anul ca fiind 1942/43, fiindcă Ion-Horia Rădulescu discută despre editarea celui de-al doilea volum din I. Heliade Rădulescu, *Opere*.

¹¹² Notațiile cu italice sunt făcute cu cerneală neagră și aparțin lui Basil Munteanu.

¹¹³ Alexandru Marcu. Vezi supra nota 43.

telefonat la D-na Dan și Cartojan. La ultimul am vorbit cu D-na. Sărutări de mâini Dnei Popovici.

Și pa pentru mica Ioana.

Atenție: dl Basil Munteanu mi-a promis că-mi scoate o unghie, un ochi, și îmi taie o ureche (supărat că am trimis flori). Cum tu ești complice pe ½, bagă de seamă să n-o pați.

Al tău
Horia

THE CORRESPONDENCE OF D. POPOVICI AND HORIA RĂDULESCU (*Abstract*)

The article retrieves a total of 19 letters from the 1940–1943 correspondence between the literary historians Ion-Horia Rădulescu and Dumitru Popovici. In fact, this is a one-way correspondence: the former, located in Bucharest (and in Paris) is writing to the latter, who took refuge in Sibiu along with the “Ferdinand I” University of Cluj, due to the retrocession of Transylvania to Hungary in 1940. From the point of view of their content, most of the letters refer to the stage of publication of Popovici’s papers and to Rădulescu’s research projects, one of the central themes being the editing of a volume in homage to Dumitru Caracostea.

Keywords: intellectual life during the II world war Transylvania, correspondence, Dumitru Popovici (1902–1952), Ion-Horia Rădulescu (1902–1962), Dumitru Caracostea.

¹¹⁴ Zenobie (Zenovie) Pâclișanu (1886–1958), istoric, preot greco-catolic, membru corespondent al Academiei Române din 1919.

¹¹⁵ Cu avânt (fr.).